VALTIOVARAINMINISTERIÖ

27.9.2017

Henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosasto
Osastopäällikkö, ylijohtaja Juha Sarkio

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Asia: K 14/2017 vp Hallituksen vuosikertomus 2016
Perustuslakivaliokunnan kokous 29.9.2017 klo 9.00

**Hallituksen vuosikertomus 2016 liite 3 – valituskielto virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä**

Eduskunta edellytti lausumassaan vuonna 2015 (EK 22/2015 vp – PNE 1/2015 vp), että valituskielto valtion virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä poistetaan. Valtioneuvosto ryhtyi joulukuussa 2015 toimenpiteisiin lausuman toteuttamiseksi. Hallituksen vuosikertomuksen 2016 liitteessä 3, luvussa 1.1, kerrotaan valtiovarainministeriön tässä asiassa aloittamista toimenpiteistä valtion virkamieslain ja muiden tarvittavien lakien muutosesitysten valmistelussa.

**Nimityspäätöksiä koskevan valituskiellon kumoamista selvittävä työryhmä**

Alustavan valmistelutyön perusteella valtiovarainministeriö päätti asettaa kesäkuussa 2016 (VM052:00/2016) nimityspäätöksiä koskevan valituskiellon kumoamista selvittävän työryhmän. Työryhmän tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus valtion virkamieslain sekä muiden tarvittavien lakien muutosesitykset siten, että valituskielto virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevasta päätöksestä poistettaisiin.

Työryhmän tuli selvittää ja ottaa huomioon ehdotusta laatiessaan seuraavat asiat: tasavallan presidentin tekemät valtionhallinnon virkamiesten nimitykset, valtioneuvoston yleisistunnon tekemät nimitykset, haettavaksi julistamatta täytettävät virat ja virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet ja määräajaksi täytettävät virat. Lisäksi työryhmän tuli selvittää, mitä seurauksia ja vaikutuksia on tuomioistuimen päätöksellä, jolla kumotaan nimityspäätös ja mitkä ovat valituskiellon kumoamisen vaikutukset eri tilanteissa. Työryhmän tuli ottaa huomioon myös valitusoikeus tuomarinkoulutuslautakunnan ratkaistavaksi kuuluvissa nimitysasioissa. Työryhmän tuli myös selvittää mahdolliset muut valitus-

kiellon kumoamiseen liittyvät asiat, jotka vaikuttavat lainsäädännön valmisteluun.

Työryhmä asetettiin ensin toimikaudeksi 6.6.2016–30.9.2016 ja sen toimikautta jatkettiin sitten 31.10.2016 saakka. Työryhmä kokoontui yhteensä 14 kertaa. Työryhmään kuuluivat valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, oikeusministeriön, puolustusministeriön, ulkoasiainministeriön ja eduskunnan kanslian edustajat. Työryhmän työskentelyyn osallistui elokuusta 2016 alkaen myös asiantuntija valtioneuvoston kansliasta.

**Työryhmän kuulemistilaisuudet**

Työryhmän kokouksissa olivat kuultavina oikeuskansleri Jaakko Jonkan lisäksi asiantuntijoita ulkoasiainministeriöstä, pääesikunnasta, Verohallinnosta sekä Helsingin kaupunginkansliasta. Työryhmä kuuli myös oikeusneuvos Hannu Rajalahtea tuomarinvalintalautakunnan puheenjohtajana, hallitusneuvos Heikki Liljeroosia oikeusministeriöstä, hallinto-oikeustuomari Monica Gullansia Helsingin hallinto-oikeudesta ja kansliapäällikkö Päivi Pietarista korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Työryhmä järjesti myös erillisen kuulemistilaisuuden tuomioistuimille. Tuomioistuimia edustivat oikeusneuvos Hannu Rajalahti ja kansliapäällikkö Tommi Vuorialho korkeimmasta oikeudesta, kansliapäällikkö Päivi Pietarinen korkeimmasta hallinto-oikeudesta, kansliapäällikkö Hanna Nikkilä Helsingin hovioikeudesta, laamanni Tuomas Nurmi Helsingin käräjäoikeudesta, ylituomari Liisa Heikkilä Helsingin hallinto-oikeudesta ja ylituomari Juha Pystynen vakuutusoikeudesta. Tuomioistuinten kuulemisen yhteydessä kuultiin myös useaa oikeusministeriön edustajaa.

Työryhmä kuuli myös valtion henkilöstöä edustavia pääsopijajärjestöjä, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:tä, Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:tä sekä Palkansaajajärjestö Pardia ry:tä.

**Työryhmämuistio ja lausuntokierros**

Työryhmä luovutti muistionsa (valtiovarainministeriön julkaisu 41/2016) valtiovarainministeriölle lokakuussa 2016. Työryhmän ehdotuksen mukaan valtion virkamieslaissa (750/1994) avattaisiin oikeus hakea valittamalla muutosta virkaan ja virkasuhteeseen nimittämistä koskevaan päätökseen. Ehdotuksen mukaan nimityspäätöksistä ei voisi kuitenkaan valittaa, jos nimittämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille tai valtioneuvoston yleisistunnolle, jos päätös koskee nimittämistä enintään kahden vuoden määräajaksi taikka jos virka tai virkasuhde täytetään lain nojalla haettavaksi julistamatta. Muistioon sisältyi puolustusministeriön edustajan eriävä mielipide.

Työryhmä ehdotti virkamieslakia vastaavien muutosten säätämistä myös muihin lakeihin. Muutoksia ehdotettiin valtion virkamieslain lisäksi tasavallan presidentin kansliasta annettuun lakiin (100/2012), tuomioistuinlakiin (673/2016), korkeimmasta oikeudesta annettua lakiin (665/2005), korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettuun lakiin (1265/2006), oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annettuun lakiin (677/2016), sotilasoikeudenkäyntilakiin (326/1983), puolustusvoimista annettuun lakiin (551/2007) sekä Suomen Pankin virkamiehistä annettuun lakiin (1166/1998).

Valtiovarainministeriö pyysi joulukuussa 2016 lausuntoa nimityspäätöksiä koskevan valituskiellon kumoamista selvittäneen työryhmän muistiosta ministeriöiltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, kor-

keimmalta oikeudelta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta ja kaikilta hallinto-oikeuksilta sekä tasavallan presidentin kanslialta, Suomen Pankilta ja valtion henkilöstöä edustavilta pääsopijajärjestöiltä. Ministeriöitä pyydettiin huolehtimaan hallinnonalojensa kuulemisesta. Lausuntokierros päättyi tammikuun 2017 lopussa. Lausunnon toimittivat 70 tahoa.

**Hallituksen esityksen jatkovalmistelu**

Työryhmän muistioon sisältyneen puolustusministeriön edustajan eriävän mielipiteen johdosta, lausuntokierroksella saadun palautteen sekä muun jatkovalmistelun perusteella hallituksen esitykseen tehtiin joitakin muutoksia. Eduskunnassa tällä hetkellä käsiteltävänä olevaan asiaa koskevaan hallituksen esitykseen (HE 77/2017) sisältyy puolustusministeriön eriävässä mielipiteessä edellyttämä muutos, joka laajennettiin koskemaan puolustusvoimien lisäksi myös rajavartiolaitosta. Hallituksen esityksen mukaan valittaa ei saisi myöskään nimityspäätöksestä, jos päätös koskee puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen sotilasvirkaa, joka voidaan lain nojalla täyttää haettavaksi julistamatta. Työryhmä ehdotti muistiossaan, että tuomioistuin olisi voinut kumota nimityspäätöksen vain sellaisen menettelyvirheen tai muun lainvastaisuuden perusteella, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa valittajan mahdollisuuksiin tulla nimitetyksi. Hallituksen esityksen mukaan valituksen saisi tehdä hallintolainkäyttölain 7 §:n mukaisesti sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annettiin eduskunnan käsiteltäväksi kesäkuussa 2017.